

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ - ೮
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಡತೋರೆ ನಾಡು ಗಂಗರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪಾಳೇಗಾರರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದು, ಆಳರಸರಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಕಂದಾಯ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಜನರ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಆಳಿಕೆಯ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು.

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ (೧೯೯-೧೯೧೧) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಿವಾನರು ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಮ, ಚಿತ್ರದುಗ್ರ, ಬಿದನೂರು ಅಥವಾ ನಗರವೆಂಬ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದವು. ಆಡಳಿತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಘೋಜುದಾರರೆಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ಚಿತ್ರದುಗ್ರ ನಗರ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟು ೧೧೫ ೧೦೯ ೧೨೦ ತಾಲೂಕುಗಳಿದ್ದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬ ಅಮಿಲಾದರಿದ್ದರು. ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಮಿಲ್ಲಾರರು ಹಾಗೂ ಘೋಜುದಾರರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತರ ಕುಂದು ಕೊರತೆ ನಿವಾರಣೆ, ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ತಾಲೂಕು ಮಂಡಳಿಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. ನಂತರ ಜಿಲ್ಲಾಬೋಂಡ್‌ಗಳು ಆರಂಭವಾದವು.

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅಮಿಲ್ಲಾರರೇ ಪ್ರಮುಖ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಂದಾಯ ನೌಕರರು, ಗ್ರಾಮಗಳ ಪಟ್ಟೆಲ, ಶಾಸುಭೋಗರ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮಿಲ್ಲಾರರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನನಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಎಡತೋರೆಯ ಅಮಿಲ್ಲಾರರಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನವರತ್ನರಾಮರಾವ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾಸ್ತಿವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಸಹಾಯಕ ಅಯುಕ್ತರಾಗಿಯೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ತಾಲೂಕು ಆರು ಕಂದಾಯ ಹೋಬಳಿ ಹೊಂದಿದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ರೇವಿನ್ನೂ ಇನ್ನಪೆಕ್ಕರ್, ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಾಡಿಕಾರಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಕೆಳಹಂತದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಾತಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಮಲ್ಪಾರರ ಅಧಿನಿಧಿ ಟ್ರಾಂಸ್‌ಫರ್‌ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚುಂಚನಕಟ್ಟೆ, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಮೀಲ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಕಚೇರಿಗಳಿವೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ತಾಲೂಕು, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಮೊದಲು ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್ ಕಾಯ್ದೆ ರೆಂಬಂಗರ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೇವಿನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರಿ ನೇತೆತ್ತದಲ್ಲಿ ಏಳುಜನ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಅಲ್ಲದೆ ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ಆಯ್ಕೆಯು, ಅಮಾಲ್ಪರ್, ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಆರೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಮುಂತಾದವರು ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಸಮಿತಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರೆ ಕೇವಲ ಐದುನೂರುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ : ತಾಲೂಕಿನ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ. ಗಂಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಗವಾಡಿ-ಎಟ್‌ಎಂದಲ್ಲಿದ್ದ ಎಡತೋರೆ ರೀಂಬಂ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಈ ತಾಲೂಕು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದ ಅಂಶ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಂತಾಧಿಕಾರಿ, ನಾಡಪ್ರಭು, ಗೌಡ, ಕರೆಂಕ, ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದು. ಗ್ರಾಮಗಳೇ ಆಡಳಿತದ ಸ್ಥಳ ಪಟಕಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಜೋಳರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಮುಡಿಗೊಂಡಜೋಳ ಮಂಡಲದ ರಾಜೇಂದ್ರಜೋಳ ಒಳನಾಡಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದ ಇಡ್ಯೆನಾಡಿನಲ್ಲೇ ಮುಂದುವರಿದ ಅಂಶ ಜೋಳರ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದನೆಯ ರಾಜರಾಜ ಜೋಳನ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವು ಭೂಸರ್ವೇಕ್ಸಿಂ ಕಾರ್ಯಕ್ರೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಜೋಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಭಾ ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಗಳು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅನಂತರ ಬಂದ ಹೋಯ್ಸಳ ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ರಾಜ್ಯ, ಸೀಮೆ, ಮಾಗಣ, ವೆಂಟ, ಸ್ಥಳ ಮುಂತಾದ ಉಲ್ಲೇಖಿಗಳು ತಾಲೂಕಿನ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಸ್ಥಳಗಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಾಗಿ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಸೀಮೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸ್ತಿದ್ದಾಗ “ಸ್ಥಳ” ಎಂಬ ಉಪ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದವು. ರೀನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಥಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಅತ್ಯಾರ್ಥನಲ್ಲಿದ್ದ ರೀಂ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ತಾಲೂಕುಗಳೂ ಇದ್ದವು. ತಾಲೂಕುಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಅಮಲ್ಪಾರರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕರ್ಮಣರುಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಗಳಾದವು. ಆಗ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಅಪ್ಪಗ್ರಾಮ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ

ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿರ ವೇಳೆಗೆ ಎಡತೋರೆ ಒಂದು ತಾಲೂಕಾಗಿದ್ದು, ಇಂಡಿಯರಲ್ಲಿ ನೂತನವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹೊಸಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಆಳರಸರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮೈಸೂರು ಉಪವಿಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಹೋಬಳಿ, ಇಂತೆ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ, ಇಂತೆ ಕಂದಾಯ (ಇಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿವಾಸತಿ) ಗ್ರಾಮಗಳು ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ. ಈ ಕೆಳಗೆ ತಾಲೂಕಿನಾಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ತಹೀಲ್‌ರಾರು : ಹಿಂದೆ ಅಮಿಲ್‌ರ(ಮಾಮಲೆದಾರ)ರೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಇವರು ತಾಲೂಕಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಡಳಿತದ ಮಂಜೂಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇವರ ನೆರವಿಗೆ ಶ್ರೀರಸ್ತೇದಾರ್ (ಉಪತಹೀಲ್‌ರ್‌), ಕಂದಾಯ ವ್ಯತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರು, ವಿಶೇಷ ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕ, ದಾಖಲೆ ರಕ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಉಪವಿಭಾಗಾದಿಕಾರಿಗಳು ಇವರ ತಕ್ಷಣಾದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಇವರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಭೂಭತ್ವವರಿ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಭೂ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ನಿರ್ವಾಯಕ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ಇವರು ಕಂದಾಯ ಆರಕಣ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಣೆ. ತಕಾವಿ ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿ, ಭೂಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಲದ ಸದ್ವಿಧೀಯೋಗದ ಪರಿಶೀಲನೆ, ನೀರಾವರಿ ಶುಲ್ಕ, ಪ್ರೋಟೋಟಿಸ್ಟ್, ಮಾಪನ ಶುಲ್ಕ ಸಂಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಆಹಾರ ದಾಸ್ತಾನುಗಳ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಖರೀದಿ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಚೆಲೆ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ವಿತರಣೆ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆಯೂ ಇವರದಾಗಿದ್ದು, ಲೆವಿ-ಬತ್ತ, ಅಕ್ಕಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಜೊತೆಗೆ ವಿವಿಧ ಅಕ್ಕಿಗಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೆಡ್ಡಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿರುವ ದಾಸ್ತಾನುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಧಿಪ್ರವೇಶನ ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವುದು ಇವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ತಾಲೂಕು ಮಾರ್ಚೆಸೇಟಾಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನು ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮ ತೇಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇವರಿಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಹಾಯಕ ಚುನಾವಣಾ ನೊಂದಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ, ಮತಪಟ್ಟಿಯ ರಚನೆ, ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಇವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು. ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ವಾಚನ ಚುನಾವಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಚುನಾವಣೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರ ಕಚೇರಿ : ತಾಲೂಕಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಹೊಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ತಾಲೂಕು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಇವರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ಇದು ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿ ಎಂದು ನಾಮಾಂಕಿತಗೊಂಡಿದ್ದು. ನಿರ್ವಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಉಸ್ತುವಾರಿಯಲ್ಲಿ

ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಿಡಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ.

ನಾಡಕಚೇರಿ : ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಕಾರ್ಯಾಂಶತ್ವದವನ್ನು ಹಗುರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಡಿಯನ್ ರಿಫರಿಂಗ್ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಚೇರಿಗೆ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ತಹಶೀಲ್‌ಉದ್ದರರ ಒಂಭತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಇವರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವಿದ್ದು, ತಹಶೀಲ್‌ಉದ್ದರರು ಇವರ ತಕ್ಷಣದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರು : ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಆರು ಹೋಬಳಿ ಕಂದಾಯ ವ್ಯತ್ಸರ್ಗಗಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಂದಾಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಹಶೀಲ್‌ಉದ್ದರರ ನೇರ ಉಸ್ತುವಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರು ಭೂಕಂದಾಯ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶ್ರಮಿ, ನೀರಾವರಿ ಶ್ರಮಿ, ಇತರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಬಾಕಿ, ಸಾಲ ಹಾಗೂ ಮುಂಗಡಗಳ ಮರುಪಾವತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಶೇಖರಣೆ, ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರ ಕಾರ್ಯವೈವಿರಿಯ ಮೇಲ್ಪ್ರಾರಕರಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮಗಡಿಯ ತಪಾಸಣೆ, ಸರ್ಕಾರಿ ಜಮೀನಿನ ಒತ್ತುವರಿ ಮುಂತಾದವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಉಂಬಳಿ ಜಮೀನಿನ ದಾಖಲೆಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ, ಭೂಸ್ವಾಧೀನಗಳಂತಹ ಕಂದಾಯ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ವ್ಯಾಧಾಪ್ಯೇತನ ಮಂಜೂರಾತಿಗೆ ಪೂರಕ ತಪಾಸಣೆಯಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಇವರು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು : ಪ್ರಚೇನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ನಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಆಯಗಾರರು (ಬಾರಾಬಲಾತಿ) ಗ್ರಾಮದ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂಧಿರ ವೇಳೆಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡ, ಶಾನುಭೋಗ, ತೋಟಿ, ತಲಾರಿ ಹಾಗೂ ನೀರ್ಗಂಟಿಗಳಷ್ಟೆ ಚಾಲ್ಯಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ವಂಶವಾರು ಶಾನುಭೋಗಿಕೆಯನ್ನು ಇಂಡಿಯನ್ ಕಾರ್ಯಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆಗ ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತವನ್ನು ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡಲಾಯಿತು. ಆಡಳಿತದ ಕೆಳಫಟಕದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಇವರು ಸರ್ಕಾರ ಸಮಾಜಗಳ ನಡುವಳಿ ಜೊತೆಯಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದಾಖಲೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಕಂದಾಯ ಶೇಖರಣೆ ಇವರ ಹೊಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಶಾನುಭೋಗರ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವ ಇವರ ನೆರವಿಗೆ ಗ್ರಾಮಸಹಾಯಕರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಾಮಸಹಾಯಕರು : ಹಿಂದೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸುಭೋಗ, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅಥವಾ ಪಾಟೆಲರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಳವಾರ, ಬೀಲೇಕಾರ, ತೋಟಿ ಮುಂತಾದ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಬದಲು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಾಮಸಹಾಯಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಸಿಪಾಯಿ ಎಂದೂ ಕೆಲವೇಡೆ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಇವರು ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ, ಸಂದೇಶವಾಹಕರಾಗಿ ದಷ್ಟರು ಸಾಗಿಸುವ ಹಾಗೂ ಭೂಸೆವೇಕ್ಷಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಮೀನನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಬಳಸುವ ಸರಪಳಿ ಮುಂತಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತ : ಆಡಳಿತಯಂತ್ರದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಕಲ್ಯಾಣಕಾರ್ಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯ, ಆಸ್ತಿತೆರಿಗೆ, ಪ್ರವೇಶಶುಲ್ಕ, ವೃತ್ತಿ ತೆರಿಗೆ, ಮುಂತಾದ ತೆರಿಗಳನ್ನು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಪ್ರಥಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವೇ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪ್ರಥಾನ ಆದಾಯ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಭೂಮಾಪನ ಆಧಾರಿತ ಕಳನಿ, ಮತ್ತರು, ನಿರ್ವತನ, ಕಂಬ, ಕುಳಿಗಳೆಂಬ ಭೂಪ್ರಮಾಣ; ಬಿತ್ತನೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಖಿಂಡುಗ, ಕೊಳಗ, ಬಳ್ಳ, ವೆಲಿ, ಮುಂತಾದ ಭೂಪ್ರಮಾಣಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಪಡ್ಡಾಗ, ದಶಭಾಗ, ಕುಳಾಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಂಗೃಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಆಡಳಿತಕ್ಕ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಖಾಸಗಿ ಜಮೀನಿನ ಗಡಿಯನ್ನೂ ಗ್ರಾಮಗಡಿಯನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆ, ಮುಕ್ಕೆಳುಡೆ, ವಾಮನಮುದ್ರೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಗಡಿಕಲ್ಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಶ ತಾಲೂಕಿನ ವಿವಿಧ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಸುಂಕ, ತೆರೆ (ಮನೆದರೆ, ಹೊಸ್ತಿಲಪಣ) ಮಗ್ಗದರೆ, ಮಾಗಾರಾಯ, ಗಾಣದರೆ, ಸಾದದರೆ ಮುಂತಾದ ತೆರಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೂ ಇದೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆ, ಹೊಲ, ತೋಟ, ಮುಂತಾದ ಭೂವರ್ಗಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರರಸರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕ್ಕೆತಕ್ಕ ಹಚ್ಚಿನ ಆಸ್ಥೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ರು/ಡಿ ಭಾಗದಿಂದ ರು/ಡಿ ಭಾಗವನ್ನೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರು/ಡಿ ಭಾಗವನ್ನೂ ಕಂದಾಯವಾಗಿ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಂದಾಯವನ್ನು ಧನ-ಧಾನ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗೃಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಂದಾಯ ಸೋರಿಕೆ, ರ್ಯಾತ ಶೋಷನೆ ಹಾಗೂ ಜಮೀನ್ನಾರರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ತಾಲೂಕಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹರಿಕಾರ (ಗೂಡಚಾರ)ರನ್ನು ಹೈದರನು ನೇಮಿಸಿದ್ದನು. ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿಗೂ ಅಮಲ್ಲಾರರಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಮೂವರು ಸುಭೇದಾರರಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾರುಪತ್ತೇದಾರರಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಮಣಿಗಾರ ಹಾಗು ಗಡಿಶಾಸುಭೋಗರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕರ್ಮಾಣದರುಗಳ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲು ಭೂಸೆವೇಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯದ ರೂಪ-ರೇಷೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಬೌರಿಂಗ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ (೧೯೭೧-೭೩) ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಳೆದು ಸವೇಕ್ಷಣ

ಸಂಖ್ಯೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಱೆಲೆ-ಉಲರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾನದಲ್ಲಿ ಭೂಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ನಡೆಸಿ, ಘಲವತ್ತತೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳೆವಾರಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, ಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ತಾಲೂಕನ್ನೇ ಒಂದು ಘಟಕವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಳಿಸಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಾರಸಗಟಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿನ ೩೦ ವರ್ಷಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಂದಾಯದರವು ಮುಂದಿನ ೩೦ ವರ್ಷ ಕಾಲ ಚಾಲ್ತೀಯಲ್ಲಿರುವಂತಾಯಿತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಎಡತೋರೆ (ಇಂದಿನ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ)ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂಲ ಭೂಸರ್ವೇಕ್ಷಣವನ್ನು ಱೆಲೆಹಿ-೯೬ ರಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಆಗ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಱೆಲೆ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದವು. ಮೊದಲ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣಾ ದರವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮೊದಲ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪರಿಷ್ಕರಣಾ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಱೆಲೆರಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಎರಡನೆಯ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪರಿಷ್ಕರಣಾ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣವನ್ನು ಱೆಲೆಹಿಕ್ಕೆ ಬದಲು ಮೂರು ವರ್ಷ ತಡವಾಗಿ ಱೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಎಕೇಕರಣದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಱೆಲೆರಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪರಿಷ್ಕರಣಾ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಮೀನಾನ್ನು ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಅಳಿದು, ಹವಾಗುಣ, ನೀರಾವರಿ ಮೂಲ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯ, ಸಾರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಪರಿಗಳಿಸಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಗದ ಜಮೀನಿಗೂ ಸ್ವಾಂಡರ್‌ ದರವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ತಾಲೂಕಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಲಯ XV ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೂರನೇ ದರ್ಜೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಪರಿಗಳಿಸಿ ಪ್ರತೀ ಎಕರೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ರೂ.೨.೬೫ ಗಡ್ಡೆಗೆ ರೂ.೧೬.೦೫ ಹಾಗೂ ತೊಂಟಕ್ಕೆ ರೂ.೧೬.೦೫ ಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಮಾಣಿತ (ಸ್ವಾಂಡರ್) ಕಂದಾಯ ದರವು, ಆಯಾ ವರ್ಗದ ಪ್ರತಿ ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನ ಸರಾಸರಿ ಇಳಿವರಿಯ ಒಟ್ಟು ಮೌಲ್ಯದ ಶೇಕಡ ನಾಲ್ಕರ ದರದಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪರಿಷ್ಕತ ದರವು ಮುಂದಿನ ೩೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ತೀಮಾನಿಸಲಾಯಿತು.

ನೀರಾವರಿ ಕರ : ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ವಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೆರೆ, ಹೊಂಡ, ಕಾಲುವೆ, ಜಂಗಲ, ಹಳ್ಳ, ಮುಂತಾದ ಜಲಮೂಲಗಳ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನಿಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ಶುಲ್ಕವಿದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೂಡ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯೇ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ನಿರ್ವಹಣೆ ಕರ : ಕನಾರಟಕ ನೀರಾವರಿ ಕಾಯ್ದೆ (ರೆಡ್‌ಬ್ರಿ)ಯಂತೆ ಎಕರೆಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷಕ್ಕೆ ರೂ. ನಾಲ್ಕು ನಿರ್ವಹಣಾಕರವನ್ನು ಆಕರಿಸಿ ವಸೂಲು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸತತ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವಧಿ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರು ಪೂರ್ಕೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ, ಇದರ ಆಕರಣೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶುಲ್ಕ ಹಾಗೂ ನೀರಾವರಿ ಕರಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಏಕಪ್ರಕಾರದ ನೀರಾವರಿ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ರೆಡ್‌ಬ್ರಿರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ನೀರಾವರಿ ನಿಯಮವನ್ನು ರೆಡ್‌ಬ್ರಿರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲು ಮಣಿ ಆಶ್ರಿತ ಗಡ್ಡಗೂ ನೀರಾವರಿ ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಸರ್ಕಾರಿ ಸಾಮ್ಯದ ಜಲಮೂಲವನ್ನು ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು ಶೇ. ೩೨.೫ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ರೆಡ್‌ಬ್ರಿರಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ರೆಡ್‌ಬ್ರಿರ ನೀರಾವರಿ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ (ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ) ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೧೫೦, ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೨೨೫, ಬತ್ತೆದ ಮೊದಲ ಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೩೫೫, ನಂತರದ ಪ್ರತಿಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೪೧೦, ಗೋಧಿಗೆ ರೂ.೨೨೫, ಜೋಳಕ್ಕೆ ರೂ.೨೧೦, ಶೇಂಗಾ ರೂ.೨೫, ಹತ್ತಿಗೆ ರೂ.೪೧೦ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ನವಣೆ, ಸಜ್ಜೆ, ಹುರ್ಜಿ, ಈರ್ಜಿ, ಆಲಾಗಡ್ಡೆ, ಹೊತ್ತಂಬರಿ ಮುಂತಾದವಕ್ಕೆ ರೂ.೨೧೦, ಕಾಳಿಗಳಿಗೆ ರೂ.೧೫೫, ಗೊಬ್ಬರ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ರೂ.೮ ಹಾಗೂ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೪೧೦ ನೀರಾವರಿ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನೀರಿನ ದಂಡ : ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಪರವಾನಗಿ ಪಡೆಯದೆ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀರಿನ ದರದ ಒಂದು ಪಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಅಧಿಸೂಚಿತ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬದಲು ಬೇರೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ದರದ ಒಂದು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವೇಕ್ಸ್‌ಎಂಬ ಇಲಾಖೆಯು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಪರಾನಿಸೂಡ್‌ ಹಾಗೂ ಆಕರಬಂದಿದ ದಪ್ಪರುಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು ಖೇತ್ರವಾರು ದಾಖಿಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನಾಧರಿಸಿ ಗ್ರಾಮದ ಜಮೀನಿನ ವಾಸವಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದಾಖಿಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಜಮೀನಿನ ಒಡತನ, ಗೇರಿ, ಆಕರ ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಕಂದಾಯ ದಾಖಿಲೆಯಾಗಿದೆ. ಭೂಬದೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ದಾಖಿಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲ ದಾಖಿಲೆಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ವರ್ಷಗಳಗೊಮ್ಮೆ ಈ ದಾಖಿಲೆಯನ್ನು ನೈರ್ಮಿತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಖಾತ ದಪ್ಪರ್ ಇನ್‌ಎಂದು ಮಹತ್ವದ ದಾಖಿಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಜುಲೈ ಒಂದರಂದು ತೆರೆಯಲಾಗುವ ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಬ.ಟಿ.ಸಿ. ಬಿಡ್‌ (ದಿನವಹಿಕಡತ) ರಸೀತಿ ಪ್ರಸ್ತುತ, ಭೂಕಂದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಖಾತದಾರನ ಬಾಕಿ ವಿವರ, ಪರಿವರ್ತನಾ ಶುಲ್ಕ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ದಂಡ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಹಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ದಪ್ಪರನ್ನು ಜೂನ್ ಇಂರಂದು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿ ಗ್ರಾಮಗಳ

ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರವನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ರೈತರ ಬಳಿ, ಅವರವರ ಜಮೀನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಇರುವ ಪಟ್ಟ ಅಥವಾ ರೈತರ ರಸೀತಿ ಪ್ರಸ್ತರಕದಲ್ಲಿ, ರೈತನು ಪಾವತಿಸಿದ ಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಬಾಕಿ ವಿವರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗನು ನೋಂದರ್ಶಿಗೊಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಭೂವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಅಯಾ ರೈತರ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ರೈತನು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸಾಲ, ಕೊಡಬೇಕಾದ ಬಾಕಿ, ಅಡಮಾನ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ದಾಖಿಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕಂದಾಯ ದಾಖಿಲೆ ಶಿರಸ್ತೆದಾರರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ದೃಷ್ಟಿಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಹಾಯಕ ಆಯುಕ್ತರು ಹಾಗೂ ತಹಶೀಲ್ಲಾರರು ತಪಾಸಣೆ ಪ್ರವಾಸ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ರೈತನೆ ಮೌಲಿಕ ವಿವರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಾಖಾರ (ದಿಲ್ಲಾರು) : ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಜೂನ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದ ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಯ ದ್ವಾರಿಸೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ಮಾಡಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಬಾಕಿ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹ ವಿವರಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಮಾಬಂದಿ : ಇದು ಪ್ರತೀ ಗ್ರಾಮದ ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಾರ್ಷಿಕ ಜಮಾಬಂದಿ ಪದ್ಧತಿ. ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಇದನ್ನು ದಸರಾ ರಜೆಯ ನಂತರ ಆರಂಭಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಜಮಾಬಂದಿ ಕಾರ್ಯದ ರೂಪು ರೇಷೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಜಮೀನಿನ ಗಡಿ, ಸಾಲುಮರಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ನೀರಾವರಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಪರಿಶೀಲನೆ, ತಕರಾರು ತಃಖ್ಯಾತಿ ಹಾಗೂ ದರಖಾಸ್ತಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು, ಪಟ್ಟಾಗಳ ವರ್ಗಾವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು, ಸರ್ಕಾರ ವಿವಿಧ ಕಂದಾಯಗಳ ಆಕರ್ಷ, ಸ್ವೀಕಾರ ಹಾಗೂ ಬಾಕಿ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದೇ ಮುಂತಾದವೂ ಸೇರಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಲ್ಲದೇ ಸರ್ಕಾರ ಭೂಮಿಯ ಒತ್ತುವರಿ, ಗ್ರಾಮದ ಸಾಗುವಳಿ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದೂ ಜಮಾಬಂದಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ದಿತ್ತಂ ಜಮಾಬಂದಿ ಹಾಗೂ ಮಜೂರು ಜಮಾಬಂದಿ, ಜಮಾಬಂದಿಯ ವರದು ವಿಧಗಳಾಗಿದ್ದು, ದಿತ್ತಂ ಜಮಾಬಂದಿಯನ್ನು ಆಯಾ ತಾಲೂಕಿನ ತಹಶೀಲ್ಲಾರರು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ಮಜೂರು ಜಮಾಬಂದಿಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮೊದಲೇ ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಮಾಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಂದಾಯ ಸಾಲಿನ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಲಿನ ಕಂದಾಯ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಒಂಭತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ದಾಖಿಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಲಿಗಾಗಿ ರಿಜಿ ವಿವಿಧ ದಾಖಿಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೆಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಉಪವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಕ್ಷೋಬರ್—ಡಿಸೆಂಬರ್ ಶಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ವಾರ್ಡ್‌ಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ತಪಾಸಣೆಯೇ ಹುಜೂರು ಜಮಾಬಂದಿ ಆಗಿದ್ದು, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ತಪಾಸಣೆ ಹಾಗೂ ದೃಢೀಕರಣ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಚಾಲ್ತಿ ವರ್ಷದ ಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಇತರ ಬಾಕಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಮಾಬಂದಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ವಲಯಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದಾಗ ರೈತರ ಅಹವಾಲುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿ, ಪರಿಹರಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಜಮಾಬಂದಿ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಮಾಬಂದಿಯಾದ ಇಂದಿನದೊಳಗೆ ವರದಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ : ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಂದಾಯ ಪಾವತಿಸುವುದು ರೈತಾಪಿ ಜನರ ಖಂಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ, ನಾಣ್ಯಪದ್ಧತಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಧನರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಧನ-ಧಾನ್ಯ ರೂಪಗಳಿರದರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಂದಾಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದು, ಉತ್ಪನ್ನದ ೧/೯ ಭಾಗದಿಂದ ೧/೨ ಭಾಗವನ್ನು ತೆರೆಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳಿವೆ. ಹಿಂದೆ ಫೆಬ್ರವರಿಯಿಂದ ಮೇ ಶಿಂಗಳವರೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂತಲ್ಲಿರ ಕನಾರ್ಕಟ ಭೂಕಂದಾಯ ಅಧಿನಿಯಮದನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿಯನ್ನು ಜನವರಿಯಿಂದ ಜೂನ್‌ವರೆಗೆ ವಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸಮಾನ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಜನವರಿಯಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ ಶಿಂಗಳವರೆಗೆ ಆಯಾ ಶಿಂಗಳ ನಿಂತೆಯ ತಾಲೂಕಿನೊಳಗೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಇದು ರೂ.೫೦೯ ಕಡಿಮೆ ಕಂದಾಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜನವರಿ ಶಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಪೂರ್ವ ಪಾವತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕಂದಾಯ ಮಾಫಿ : ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತಿವೃಷ್ಟಿ-ಅನಾವೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಡಾಮರಗಳು ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಮನ್ಯಾ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆದನ್ನು ಸಮಧಿಸುವ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳು ವಿರಳವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೌಟಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಆದರೂ ಇಂತಲ್ಲಿರವರೆಗೆ ಸಂಸಾಧನದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಮನ್ಯಾಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂತಲ್ಲಿರ ಕಾಯ್ದೆಯು ನೀರಾವರಿ ಜಮೀನುಗಳಿಗಷ್ಟೆ ಕಂದಾಯ ಮಾಫಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದು, ರದ್ದು ಮಾಡಿದ್ದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಮರುವರ್ಷ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಲ್ಲಿರ ಭೂಕಂದಾಯ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ತಹಶೀಲ್‌ರರು ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೆಲವೇಡೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಾವು ಮಾಡಿ, ಇಳವರಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಗಳಿಸಿ, ಕಂದಾಯ ಮನ್ಯಾ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಗ ಜಮೀನಿನ ಬೆಳೆವಾರು ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿಯು ಎಕರೆಗೆ ಶೇ. ೩೫ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರೋಟೆಕೆಂದಾಯ ರದ್ದತಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಶೇ. ೩೬-ಶೀರ್ ಇಳುವರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ರದ್ದತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ತಾತ್ವಾಲಿಕ ರದ್ದತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮರುವರ್ಷ ಜಾಲ್ತಿ ಕಂದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ್ದನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತತ್ತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಬರಗಳಲ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷ ಅವಧಿ ಕಂದಾಯ ಮಾಣಿ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಾದರೂ ಬೆಳೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಇಂಟಿರ್ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಎರಡು ಹೆಚ್ಚೇರು ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಜಮೀನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಕಂದಾಯ ಮಾಣಿ ನೀಡಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಒಂದು ರೂಪಾಯನ್ನು ಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತತ್ತು. ಮುಂದೆ ಇಂಟಿರ್ ಈ ಸವಲತ್ತನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಎಕರೆವರೆಗಿನ ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಇಲ್ಲವೇ ನೀರಾವರಿಯಾಶ್ರಿತ ಜಮೀನುಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ನಿಯಮವಾದಂತೆ ನಾನಾಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಷ್ಟಮಡಾಮರಗಳು ಎದುರಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಮಾಣಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನಾಂಭೋಮಿ : ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ದೇವಾಲಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ, ಯೋಧರಿಗೆ, ವಿವಿಧ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತತ್ತು. ಆದರೆ ಇನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದಿಚೆಗೆ ಜಮೀನನ್ನು ಇನಾಂ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಳಿಮುಖಗೊಂಡಿತು. ಇನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಭೂತ, ತೋಪು, ಕರೆ, ಸಾಲುಮರ, ಮುಂತಾಗಿ ಸಮಾಜಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ, ಜೋಡಿ ಹಾಗೂ ಕಾಯಂಗುತ್ತ ಗ್ರಾಮಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಬಂಧ ಇಂಟಿರ್ ಇನಾಂ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇಂಟಿರ್-ಇಂಟಿರ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಇನಾಂ ಆಯೋಗಗಳು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಇನಾಂ ಗ್ರಾಮಗಳ ರದ್ದತಿಗಾಗಿ ಒತ್ತಾಯವಿತ್ತು. ಈ ಸಂಬಂಧ ಇಂಟಿರ್ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಿತಿಯು ನೀಡಿದ ಶಿಫಾರಸಿನಂತೆ ಇಂಟಿರ್ ಮೈಸೂರು ಇನಾಂ ರದ್ದತಿ ಕಾಯ್ದ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿ ರದ್ದತಿ ಕಾಯ್ದಿಗಳು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದವು. ಅದರಂತೆ ಆಗ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜೋಡಿಗ್ರಾಮ ಹಾಗೂ ಇನಾಂ ಭೂಮಿಗಳೂ ರದ್ದಾದವು. ಆದರೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಇನಾಂಗೆ ಬದಲು ತಸ್ತಿಕ್ ಭಕ್ತೆಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ನೀಡಲು ಸರ್ಕಾರ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ಭಕ್ತೆಯನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬದು ವರ್ಷದ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದು, ಮೊತ್ತವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಇಂಟಿರ್ ಕನಾರ್ ಟಕ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನೂ ಇನಾಂ ಜಮೀನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ತಸ್ತಿಕ್ ಭಕ್ತೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಆದರ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಂಜೂರಾಶಿಯನ್ನೂ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಭೂಸುಧಾರಣೆ : ಗೇಣಿದಾರಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ರೇಜಿಲರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಡಿ. ಜತ್ತಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಗೇಣಿದಾರಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಕಾನೂನು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಸಮಿತಿ ನೀಡಿದ ಶಿಥಾರಸನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕಾಯ್ದೆಗೆ ರೇಲೈರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ ಲಭಿಸಿ ಅದು ರೇಲೈರ ಅಕ್ಷೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ರೇಲೈರವರೆಗೆ ಆರು ಬಾರಿ ತಿಂಡುಪಡಿ ಕಂಡಿತು. ಅಂತಿಮ ತಿಂಡುಪಡಿ (ರೇಲೈ) ಪ್ರಕಾರ ‘ಉಳುವವನಿಗೆ ಭೂಮಿ’ ಎಂಬುದೇ ಘೋಷಣಾ ಮಂತ್ರವಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಭೂರಹಿತ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರು, ಭೂಭದೆಯರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕುಟುಂಬವು ಗಂಡ-ಹಂಡತಿ, ಅವರ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವರ್ಯಸ್ವಿನ ಗಂಡು ಹಾಗೂ ಅವಿವಾಹಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಪ್ರತೀ ಕುಟುಂಬವು ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದ ಜಮೀನಿನ ಗಿರಿಷ್ಟ ಮಿತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಕೃಷಿಯೀತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ ರೂ. ೧೨,೦೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿ ವರಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರು ನಿಶ್ಚಿತ ಕರಾರುಗಳ ಹೊರತಾಗಿ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಜಮೀನು ಖರೀದಿಸುವುದನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ನಿಷೇಧಿಸಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಸ್ನೇಹಿಕರು ಹಾಗೂ ನಾವಿಕರ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದಂತೆ ಇದ್ದ ಗೇಣಿದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ ರದ್ದುಗಿ ಭೂಮಾಲೀಕ-ಗೇಣಿದಾರ ಸಂಬಂಧ ಅಂತ್ಯವಾಯಿತು. ಸ್ವಂತ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಭೂಭದೆತನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಈ ಕಾಯ್ದೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಉಳುಮೆ ಇಲ್ಲವೇ ಕೂಲಿಯಾಳಿಗಳಿಗೆ ನಗದು ಕೂಲಿ ನೀಡು ಉಳಿಮೆ ಮಾಡಿಸಬಹುದೇ ಹೊರತು ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಪವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸದಸ್ಯರನೊಳಗೊಂಡ ಭೂನಾಯಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಭೂಸುಧಾರಣೆ ಕಾಂತ್ಯೀಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ದುರುಪ ಗೇಣಿದಾರರ ನೆರವಿಗಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಕಾನೂನು ಸಲಹಾ ಕೋಶ (ಸೆಲ್) ವನ್ನು ಸಚಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು, ಅನ್ಯಾಯಕೊಳ್ಳಬಾರದ ಗೇಣಿದಾರರು ರೂಕ್ಷ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಚ್ಚಿಪರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ, ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳಿಗೆ, ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ೨೦೦೦ ರೂ.ಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವಿರುವ ಮಾಜಿ ಸ್ನೇಹಿಕರಿಗೆ ವಿಶರಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಹೆಚ್ಚಿಪರಿ ಭೂಮಿಯ ಶೇ.೫೦ರಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪಂಗಡದವರಿಗೆಂದೇ ಮೀಸಲಿದಲಾಗಿದೆ.

ತಾಲೂಕುಮಟ್ಟದ ಭೂನಾಯಮಂಡಳಿ ತೀಮಾನದ ವಿರುದ್ಧ ಮೇಲ್ಮೈ ಹೊಗಲು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಮೇಲ್ಮೈ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೆ ಇದನ್ನು ರೇಳಂರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮಾಜದ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರಿಗೆ, ಭೂರಂತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅಹರ್ನಿಗೆ ನೀಡುವ ನೀತಿಯನ್ನು ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೆ ಇಟ್ಟರಿಂದಿಂಬಿಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಭೂರಂತರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ನೀಡಬೇಕಂಬ ನಿಯಮ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಈ ನೀತಿ ಭೂಮಿ ಪಡದವರು ಮೂರು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಅದನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಸ್ವಂತ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಇಂಥಿಂಥ ಪರಭಾರೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಭೂಮಿಯೇವಾರಿ ಅರ್ಜಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆ, ವಿಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷಜ್ಞತಾ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ತಹತೀಲ್ಲದರೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬ್ಬಾರೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸರ್ಕಾರ ಆ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲಿರ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಳ್ಳವಳಿಕೆಗಾಗಿ ಅಧಿಸೂಚನೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಳಿಂಬಂಧ ಬರುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅವಾಲನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಲ್ಯಿಸಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರ ಸದರಿ ಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹತ್ತು ಲಕ್ಷದವರೆಗಿನ ಪರಿಹಾರವಾದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ೨೦ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ವರೆಗಾದರೆ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿ (ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಯುಕ್ತರು)ಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ೨೦ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದರೆ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇತರ ತೆರಿಗೆಗಳು : ಭೂಕಂದಾಯವಲ್ಲದೇ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮೂಲಗಳಿಂದ ತೆರಿಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತೆರಿಗೆ, ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆ, ಮನರಂಜನಾ ತೆರಿಗೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ತೆರಿಗೆ, ಕೃಷಿ ವರಮಾನ ತೆರಿಗೆ, ವೃತ್ತಿತೆರಿಗೆ, ಭೋಗ ಸವಲತ್ತು ತೆರಿಗೆ, ಸ್ವಾಂಪು ನೋಂದಣಿ ತೆರಿಗೆ, ಮೋಣಾರು ವಾಹನ ತೆರಿಗೆ ಅರಣ್ಯಾಧಿವ್ಯಾಧಿ ತೆರಿಗೆ ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ತೆರಿಗೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಚೋಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರಮಾನ ತೆರಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತರೆಡೆಗಳಿಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ಜಾತಿಕಟ್ಟಿಮನೆ, ಪಂಚಾಯಿತಕಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗಿದ್ದು, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಯದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಾತಿಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಮುಖರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜಾತಿಕಟ್ಟಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪಂಚಾಯಿತಕಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ ಏರಿ ವುಂದುವರಿದರೆ, ಹೊಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹಿರಿಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೇಲ್ಮಣಚಾಯಿತ್ಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು

ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜಾತಿಕ ಕಟ್ಟೆಮನೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲೇ ಪರಿಹರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಮೇಲ್ಮೈಕೆ ವ್ಯಾಪಕವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದುವುದು ಹಳ್ಳಿಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂಡು ತಂದಂತೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಅರಳೀಕಟ್ಟೆ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಅಯ್ಯನವರ ಜಾವಡಿ, ಉಂಟಪಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಅವಾವಾಸ್ಯ, ಹುಣಿಮೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಹಣದ ದಿನಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದಿನಗಳಿಂದು ಸಂಜೆಯ ತಂಪು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ದೀಪದ ಬೆಳಕನ್ನೇ ಹಲವೆಡೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪರಿಗೋಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಚಾರಣೆಯ ಸಂಭರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯ, ಜಲದಿವ್ಯ ಮುಂತಾದ ದಿವ್ಯಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಆರೋಪಿಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಪರಾಧ ಸಾಬೀತಾದಲ್ಲಿ ದೈಪೀಕ ಶಿಕ್ಷೆ, ನಗದು ದಂಡವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅಪರಾಧವು ಗುರುತರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಹಿಷ್ಕಾರ, ಇಲ್ಲವೇ ಗಿಡಪಾರು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯತೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಅವರ ಧರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದು, ಮುಳ್ಳಿಮರಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ತೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನಲೆಯಿಂದ ಕೊಡಿದ ಶಾಜಿ ನ್ಯಾಯದ ಮೂಲಕ ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಅವನಲ್ಲಿ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಪ್ರಿಯಿಷರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಆದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಹಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅಮಲ್ಲಾರರು (ತಪತೀಲ್), ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ದಾವೆಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲದೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ಲಾರರು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸೇರಿಸಿ, ಅಹವಾಲುಗಳನ್ನು ಆಲೀಸಿ, ಆರೋಪಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಿಗೆ ದಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕರ್ಮಾಷಣರುಗಳ ಆಡಳಿತದೊಂದಿಗೆ (ರಲೆಜಿ) ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ ಹಾಗೂ ಟೋನ್ ಮುನಿಫಾರ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ರಲೆಜಿರಲ್ಸಾಫ್ರೆನ್ಸೊಂಡವು. ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಒಳಗಿನ ಮೌಲ್ಯದ ದಾವೆಗಳನ್ನು ತೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಟೋನ್ ಮುನಿಫಾರಿಗಿತ್ತು. ಅಮಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗದ ದಾವೆಗಳ ಮೆಲ್ಲನ್ವಿಯನ್ನು ತ್ವಿನ್ನಿಪಲ್ ಸದರ್ ಮುನ್ವಿಫ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಮಲ್ಲಾರರ ನೆರವಿಗೆ ಪೇಷ್ಟಾರಿದ್ದು, ಅರ್ಥ ಪೇಶ್ವಾರರಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯ ದಜ್ಞೆಯ ಉಪಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟೇಟರ್ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ರಲೆಜಿರಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ಲಾರರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮುನ್ವಿಫರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಸಿವಿಲ್ ದಾವೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನೂ ಇವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತಕ್ಕ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಲೆಜಿರ ಕಾಯ್ದುಯು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ರಲೆಜಿರಲ್ಲಿ ಮುನ್ವಿಫರನ್ನು ಪದನಿಮಿತ್ತ ತಾಲೂಕು ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯಂದೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ರೆಂಬಿರಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ಲಾರರನ್ನು

ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳನ್ನು ಮುನ್ನೀಫರಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಹಾಯಕ ಪೋಲೀಸ್ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಟ್ ಹಾಗೂ ಅಮಲ್‌ರಾರಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಱೆಲೆರ್‌ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಿನಲ್ ಪ್ರೈಸೀಜರ್ ಕೋಡನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಮುನ್ನೀಫರಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಱೆಂಜಿನಿಯರ್ ವೇಳಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ದಜೆಯ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.

ಎಕೇಕರಣದ ನಂತರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಾರ್ಟಕ ನಾಗರೀಕ ಸಂಹಿತೆ ಸಿವಿಲ್ ಕೋಡ್ ಕಾಯ್ದಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೀಫ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಱೆಲ್‌ಲಿರ ಕನಾರ್ಟಕ ಸಿವಿಲ್ ಕೋಡ್ ಕಾಯ್ದಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ತರಲಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಶ್ರಮಕ್ಕೆಗೊಳಳುಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಿಯೋರೆಯುವಂತಾದುದು ಮಹತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ೧೦,೦೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯದ ಸಿವಿಲ್ ದಾವೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಮೇಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇಲ್ಮೈಜೆಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿ ನ್ಯಾಯ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಾಲೂಕುಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಹೀಲ್‌ರಾರು, ತಾಲೂಕು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಕರಾಗಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪೂರಕ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಆದೇಶವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಹಾಗೂ ಸೆಷನ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಱೆಂಜಿನಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೀಫ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಈ ಮೊದಲು ಉಪ್ಪಾರರ ರಾಮ ಮಂದಿರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಈಗಿನ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ೨೨ ನವೆಂಬರ್ ಱೆಂಜಿನಿಯರ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ (ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯದಾಗಿ) ೨೦೦೯ರಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಿಕರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ತಾಲೂಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳು ಹಾಗೂ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಟ್ಟದಪುರ, ರಾವಂದೂರು ಹೋಬಳಿಯ ಗ್ರಾಮಗಳು ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ತಾಲೂಕು ಕಾನೂನು ನೆರವು ಸಮಿತಿ : ಡಿಸೆಂಬರ್ ಱೆಂಜಿನಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ನೆರವು ಸಮಿತಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ದುಡಿಯುವ ಹಾಗೂ ದುರ್ಭಲ

ವರ್ಗದವರ ಕಾನೂನು ನೇರವು ಹಾಗೂ ಸಲಹೆ ಕೇಂದ್ರವು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಲೂಕು ಕಾನೂನು ಸಮಿತಿಯು ಎಂಟು ಸಾವಿರರೂ.ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವಿರುವವರಿಗೆ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ, ವಿಧವೆಯರಿಗೆ, ರಕ್ಷಣಾ ಇಲಾಖೆಯ ನೋಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಾಜಿಸ್ಯೆನಿಕರಿಗೆ ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ಸಲಹೆ, ಸೂಟ್, ಮನವಿ, ಇತರೆ ದಾವೆ, ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹೂಡುವಲ್ಲಿ, ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಂದೆ ಅಪವಾಲು ಸಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿ, ನೋಟೀಸ್ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಿರಿಯ ವಿಭಾಗೀಯ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿದ್ದು, ಕರಿಯ ವಿಭಾಗೀಯ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ.

ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಪಳ್ಳಿಕ್ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೂಟರ್ ಕಚೇರಿಯು ಇಂಡಿಯಿನ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಹೂಡಲಾಗುವ ಸಿವಿಲ್ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳ ವಕಾಲತೆನ್ನು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿ ಹಾಗೂ ಮೂಜಿಸ್ಟೇಟ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾರಾಗ್ವತ : ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ಚಾವಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸರೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಗ ಅರಸ ಇಮ್ಮಡಿ ಶಿವಮಾರನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಶ ಆ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಗರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ತಲಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರೆಮನೆ ಇದ್ದು, ರಾಜದ್ರೋಹಿ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆದಿ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಸರೆಮನೆಗೆ ದೂಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜೆಂಗಾಲ್ವಿ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ನೆರೆಯ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕಾರಾಗ್ವತವಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಜೈಲು ಆಡಳಿತ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಾಕಪ್ಲ್ಯಾಟ್ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿ/ಅಮಲಾರ್ ಅಥವಾ ಉಪ ಅಮಲ್ಲಾರರಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿರ ನಂತರ ಲಾಕಪ್ಲ್ಯಾಟ್ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಉಪಸಹಾಯಕ ಇಲ್ಲವೇ ಸರ್ಜನ್ ಶ್ರೇಣಿಯ ವೇದ್ಯಕ್ಕೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಇಂಂಳಿ-ಒಂಜಿರ ವೇಳೆಗೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಲಾಕಪ್ಲ್ಯಾಟ್ ಉಸ್ತುವಾರಿಗೆಂದು ವಿಶೇಷ ಉಪರಿಜಿಸಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಏಕೀಕರಣ ನಂತರ ಪ್ರತೀ ಪ್ರೋಲೀಸ್ ತಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಕಪ್ಲ್ಯಾಟ್‌ನ್ನು, ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಂತರ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಮೃಸೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಕಾರಾಗ್ವತದಲ್ಲಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರಾಗ್ವತವಿದೆ.

ಪ್ರೋಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಪರಿಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕಳ್ಳತನ-ದರೋಚರಹಿತ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಣೆ ಗ್ರಾಮದ

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ರಾಮವೃದ್ಧ ಅಥವಾ ಗಾವುಂಡರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಪಟೇಲರೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಗೌಡಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಇವರ ನೆರವಿಗೆ ತಳವಾರರಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಕಂದಾಚಾರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ದಳವಾಯಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು, ತಾಣದಾರರು ತಾಲೂಕಿನ ತಾಣಯಲ್ಲಿ, ಹೊಬಳಿದಾರರು ಹೊಬಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಲೀಸ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಒಲೆಕಾರರು, ಮತ್ತು ಡಂಗುರದವರೂ ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಜಾತಿ ಕಟ್ಟಪಾಡಿನ ಪರಿಪಾಲನೆ, ಕಳ್ಳತನ ತಪ್ಪಿಸುವುದು, ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿನ ಕ್ರಮಾಬ್ದಿತ್ವ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬಂಧಿಸುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಂದಾಚಾರ ವಿಭಾಗದವರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಹೈದರ್‌ಅಲ್ಪು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಆದರೆ ಟಿಪ್ಪು ಹಾಗೂ ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರ ಸಂಬಂಧ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಕಂದಾಚಾರ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಜೈಲಿನಲ್ಲಿಡುವುದು, ಹೋಟಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಅಂಚೆ ಜೀಲ, ಪಲ್ಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇವರು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರೆಲಿಖಿಲ ಹುಕುಂನಾಮೆಯ ಜಾರಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಂದಾಚಾರದ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪೂಲೀಸ್ ಸಿಪಾಯಿಗಳಾದರು. ಇವರಿಗೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಜೈಲು ಹಾಗೂ ಲಿಜಾನೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಸ್ವೇನ್ಸ್‌ಕ್ಷೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳ ವಿರೀದಿ, ಬೇಸಾಯದ ಉಸ್ತುವಾರಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಭೂಕಂದಾಯದ ಶೇಖರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನೌಕರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ರೆಲಿಖಿಲ ವೇಳೆಗೆ, ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇನ್‌ಪೆಕ್ಷರ್ ಹಾಗೂ ಉಪತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಮೀದಾರರು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಲೂಕು ಉಪತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಕಪ್ರಾಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡವು.

ರೆಲಿಖಿಲಲ್ಲಿ ಅಪುಗಳ ಮೇಲ್ಮೈಕಾರಣೆಯನ್ನು ನಾಯಾಂಗಕ್ಕೇ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪೂಲೀಸರು ಅವಲ್ಲಾರರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೂ ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದೆಡೆ ಸ್ವೇಷನೊಗಳನ್ನು ಸಾಫಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಪೂಲೀಸರಿಗೆ ಬಿದಿನ ಲಾಟಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ ಅಸ್ವಾಗಿತ್ತು. ರೆಲಿಖಿಲಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಪೂಲೀಸ್ ಹಾಗೂ ಶಾಯಂ ಪೂಲೀಸರುಗಳಿದ್ದು, ಪೂಲೀಸ್ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಪೂಲೀಸರು, ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಪಟೇಲ, ತಳವಾರ ಹಾಗೂ ಹೋಟಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಖಾಯಂ ಪೂಲೀಸರಿಗೆ ಅಪರಾಧಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಿಡೇ ಗಸ್ತಿ ಹಾಸುತ್ತಾ, ಭತ್ತ, ಗರಡಿಮನೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣರ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ರೆಲಿಖಿಲಲ್ಲಿ ಸಮವಸ್ತೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ರೆಲಿಖಿಲ ವೇಳೆಗೆ ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಪೂಲೀಸ್ ತಾಣಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡು ಪೂಲೀಸ್ ಇನ್‌ಪೆಕ್ಷರ್, ಹೆಡ್ ಕಾನೋಸ್ಟ್ರೇಬಲ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮರಕ್ಷಣಾ ದಳಗಳನ್ನು ರೆಡ್‌ಬ್ರಿರ್ ಕಾಯ್ದಿಯನ್ನಾಯ ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣಪೋಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು. ಖಾಯಂ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಪೂರಕಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಪೋಲೀಸ್ ಸೂಪರಿಂಡಿಂಟರು ಇವರನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅಗತ್ಯಾಭಿದ್ಧಾಗ ಅವರನ್ನು ತುರ್ತು ರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಬಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದಳಪತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ಗ್ರಾಮರಕ್ಷಣಾ ಗುಂಪನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೂ ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದ ಲಿಂಗ ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕೆ.ಆರ್.ನಗರ ಪಟ್ಟಣ ಪೋಲೀಸ್ ತಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರಕ್ಷಕ ವ್ಯತ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರ ಉಸ್ತುವಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅವರಾಧ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಪ ಆರಕ್ಷಕ ನಿರೀಕ್ಷಕರು ಇದ್ದು, ಕೆ.ಆರ್.ನಗರ ತಾಣೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇವತ್ತನಾಲ್ಲು ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ. ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಉಪ ಆರಕ್ಷಕ ನಿರೀಕ್ಷಕರಿದ್ದು ಹೋಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತನಾಲ್ಲು ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ. ಭೇರ್ಯ, ಚುಂಚನಕಟ್ಟಿ, ಹನಸೋಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಲೀಸ್ ಜಿಟ್ ಪೋಲ್ಸ್‌ಗಳು ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಗ್ರಾಹರಕ್ಷಕದಳ : ಇವರು ಕಾನೂನು ಹಾಗೂ ಶಾಂತಿ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ನೇರವು ನೀಡುವ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರಾಗಿದ್ದು, ಇಚ್ಛೆಯಳ್ಳಿ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಪೋಲೀಸ್ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಅಗತ್ಯಕ್ಷಮಗುಣವಾಗಿ ಬಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹರಕ್ಷಕ ದಳವು ರೆಡ್‌ಬ್ರಿರ್ ಮಾರ್ಕೆನಿಂದ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದ್ದು ರೆಲೆರ್ ವೇಳಿಗೆ ಲಂ ಮಂದಿಗೆ ನೋಂದಣಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಖಿಂ ಮಂದಿ ನೋಂದಣಿಗೊಂಡಿದ್ದು, ಉಳಿದ ಖಿಂ ಮಂದಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಇದು ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಇತರ ಇಲಾಖೆಗಳು

ಪ್ರಜಿಗಟ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ರೂಪಿಸುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಕಂದಾಯ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಅಬ್ಬಾರಿ, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಾರಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಗಂಗಂಕ್ಕಾ ಹೆಚ್ಚು ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳು ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಿಗಮಗಳು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ. ಅಗತ್ಯಕ್ಷಮಗುಣವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಯ ಕಚೇರಿಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಚೇರಿ ಹಾಗೂ ನಿಗಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಬಕಾರಿ ಇಲಾಖೆ : ಪಾನನಿರೋಧ ರದ್ದಾದ ನಂತರ ಇಂಟಿರಲ್ಲಿ ಅರಂಭಗೊಂಡ ಅಬಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಯ ತಾಲೂಕು ವಲಯ ಕಚೇರಿಯು ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಬಕಾರಿ ನಿರೀಕ್ಷಕರು ಅದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮದ್ಯಪಾನೀಯಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಅಕ್ರಮ ಮದ್ಯ ಸಾರಾಯಿ ತಯಾರಿಕಾ ಫಟಕೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಹಾಗೂ ಅಕ್ರಮ ಮದ್ಯಮಾರಾಟ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಅಗತ್ಯ ಕಾನೂನು ಕ್ರಮ ಕೇಗೊಳ್ಳಲುವುದು ಮುಂತಾದವು ಈ ಕಚೇರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ. ಉಪ ಆಂತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ವಲಯ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿ ಇದೆ. ಅದರ ಮ್ಯಾಟಿಗೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಒಳಪಡುತ್ತವೆ. ಅರಣ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಅರಣ್ಯಕರಣ ಮುಂತಾದ ಅರಣ್ಯಾಧಿವ್ಯಾಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹೊಣೆ ವಲಯ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಉಪ ನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿಯ ಕಂಫೆರಿನ್ : ಈ ಉಪ ನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿಯ ಕಂಫೆರಿಯು ಇಂಟಿರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳು ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇದು ತಾಲೂಕು ಕಂಫೆರಿ ಕಟ್ಟಡದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಉಪನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿ ಹುದ್ದೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಆರು ಹುದ್ದೆಗಳಿವೆ. ಮಿಲ್ಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಉಪನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿ ಕಂಫೆರಿಯು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ತಾಲೂಕು ಕಂಫೆರಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಉಪವಿಜಾನೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಉಪವಿಜಾನೆ : ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಇದಕ್ಕೆ ಉಪವಿಜಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ನೆರವಿಗೆ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಮಿಕರ ರಾಜ್ಯ ವಿಮಾ (ಇ.ಎಸ್.ಎ) ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ : ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಮಾ ಇಲಾಖೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವ ವಿಮಾ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯವು ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತವರ ಕುಟುಂಬವರ್ಗಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಕ ತಪಾಸಣೆ, ಜಿಷ್ಣಾ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವನ್ನೂ ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆ : ವಿವಿಧ ವರ್ಗದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕೆಲ್ವಣಿಕಾಗಿ ತಾಲೂಕು ವೃತ್ತಕಚೇರಿಯು ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕಾರ್ಮಿಕ ನಿರೀಕ್ಷಕರು ಕಚೇರಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಮಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಇವರ ತಕ್ಷಣದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಇಲಾಖೆ : ಕೃಷ್ಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಕಾರ್ಯಾಚಾರ, ತರಬೇತಿ, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆ ಸ್ವರ್ದ್ದೆ, ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕಚೇರಿಯಿದೆ. ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಅಧಿಕಾರಿ, ಕೃಷ್ಣ ವಿಸ್ತರಣಾಧಿಕಾರಿ, ಕೃಷ್ಣ ಸಹಾಯಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕಚೇರಿಯಿದೆ. ಚುಂಬಕಕಟ್ಟಿ, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಹೊಸ ಅಗ್ರಹಾರ, ಹೆಬ್ಬಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ರೈತ ಸಂಪರ್ಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸ್ಕೀಟಿಯನ್ನು ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನೂ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞರು ನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಇಲಾಖೆಯ ತಾಲೂಕು ಗ್ರಂಥಾಲಯವು ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥ ವಿತರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ತಾಲೂಕಿನ ವಿವಿಧದೇ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಾಫಿಸುವ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ತಾಲೂಕಿನ ಖಿರ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಹಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಮೇಲ್ತ್ವಿಕಾರಕರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಉಪವಿಭಾಗಿಯ ಕಚೇರಿ : ಈ ಕಚೇರಿಯು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯಪಾಲಕ ಅಭಿಯಂತರರು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇತರ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿರ್ಮಾಣ, ನಿರ್ವಹಣೆ ಈ ಇಲಾಖೆಯ ಹೊಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೂಗಿ ಸಹಾಯಕ ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ಅಭಿಯಂತರರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ : ತೋಟಗಾರಿಕೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರೀಕ್ಷಕರ ಕಚೇರಿಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಪಟ್ಟಣದ ಸಮೀಕ್ಷೆ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ.

ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಕ ಅಭಿಯಂತರರ ಕಚೇರಿ ಇದೆ. ಅವರ ಅಧಿನಿದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಅಭಿಯಂತರರು, ಕಿರಿಯ ಅಭಿಯಂತರರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆ : ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಗೆ ತಾಲೂಕುಕೇಂದ್ರ ನೆರಸಿಕ್ಕುರದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ

ವ್ಯಾಧಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದ ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯಕರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ : ಈ ಇಲಾಖೆಯು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಮಹಿಳೆಯರ ಕಲ್ಯಾಣಕಾಗಿ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿ.ಡಿ.ಪಿ.ಎ. ಇದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಇಲಾಖೆಯ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು ಮೇಲಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ : ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಪಾಲನೆ, ವಿತರಣೆ ಮುಂತಾದ ಮೀನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಇವರ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ರೇಷ್ಮೆ ಇಲಾಖೆ : ರೇಷ್ಮೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕಚೇರಿಯು ಬಿತ್ತನೆ ಕೋರಿ, ಹೊಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆ ವಿಸ್ತರಣಾಧಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರ ರೇಷ್ಮೆ ಪ್ರದೇಶಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ (ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡ) : ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸೇತುವೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯಪಾಲಕ ಅಭಿಯಂತರರ ಉಪವಿಭಾಗೀಯ ಕಚೇರಿಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಅಧಿನಿರ್ದಲೀ ಸಹಾಯಕ ಅಭಿಯಂತರರು, ಕಿರಿಯ ಅಭಿಯಂತರರು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಪಾಲಕ ಅಭಿಯಂತರರು (ಮೈಸೂರು) ಇವರ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ : ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಹಾಯಕ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿಯು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಶಾಲಾನಿರ್ದೇಶಕರು, ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ಕಚೇರಿಯನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ದರ್ಜೆಗೆ ವರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಸಹಾಯಕ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅವರ ನಿಯಂತ್ರಣಾದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ, ಅಕ್ಷರದಾಸೋಹ, ಸ್ಕೂಲ್ ವಿತರಣೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಕಚೇರಿಯು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ಕೂಲ್ ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಇಲಾಖೆಯ ಉಪವಿಭಾಗೀಯ ಕಚೇರಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಕ ಅಭಿಯಂತರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅವರ ನೇರವಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಹಾಗೂ ಕೀರಿಯ ಅಭಿಯಂತರರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ವಿಭಾಗೀಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಭಿಯಂತರರು ಇವರ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಂಶ ಇಲಾಖೆ : ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ಪಂಗಡಗಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ತಾಲೂಕು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಂಶಾಧಿಕಾರಿಯ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದು, ಅವರ ನೇರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಂಶಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇವರ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜು ನಿಗಮ : ಹಿಂದೆ ಕನಾರ್ಕಕ ವಿದ್ಯುತ್ಪಕ್ಕೆ ಮಂಡಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಇದನ್ನು ರೆಂಬರಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇದು ರೂಪಗೊಂಡಿತು. ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಭಿಯಂತರ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದು, ಅವರ ನೇರವಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಹಾಗೂ ಕೀರಿಯ ಎಂಜಿನಿಯರುಗಳು ಮೀಟರ್ ರೀಡರ್ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ

ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು : ಆಧುನಿಕ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜಾರಿಗೆ ಬರುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಸಂಸಾಧನದ ಗ್ರಾಮಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಸೈಮುಲ್ಯವನ್ನು ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆಯೇ ರೆಂಬರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸೈಮುಲ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶೇಶರಯ್ಯನವರು ರೆಂಬರಪ್ಪ ಹಿಂದೆಯೇ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ರೆಂಬರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾಧನದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನುಬಂಧ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕೆಲವೋಮ್ಮೆ ಗ್ರಾಮಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ನಾಮಾಂಕಿತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ರೆಂಬರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿ, ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಶಾಸನಬಂಧವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ಐದರಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಸದಸ್ಯರಿದ್ದು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಂದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಆಯ್ದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಸೈಮುಲ್ಯ, ಸಂಪರ್ಕ, ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಡ್ಡಾಯ ಹಾಗೂ ಇಷ್ಟಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮನೆ, ಅಂಗಡಿ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ಹಿತಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ, ಇವನ್ನು ರೆಂಬರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಬಂಧನೆ ಮೂರರ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಳೀಯ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೂಳಪಡಿಸಿ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ತಹೀಲ್ಲಾರಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ರೆಂಬರ ವೇಳೆಗೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ರೆಂಬರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ರೆಂಬರ ಕನಾರ್ಕಕ

ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆಯ ಇಲ್ಲಿಗಿರವರೆಗೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ೧೯೧೦-೧೯೨೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಬಂದರಂತೆ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಕಾಯ್ದನಿವಾರಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿ ಪಂಚಾಯಿತೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರು ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಇದು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ೩-೪ ಗ್ರಾಮಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿನ ಘಟನ್ನುಭವಿಗಳ ಆಯ್ದು, ಕಾಮಗಾರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ರೂಪ ರೇಷೆಗಳನ್ನು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೊಸ ತೆರಿಗೆ ಹಾಕುವ ಹಾಗೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದ ಭೂಕಂದಾಯದ ಶೇ.೩೦ ಭಾಗ ಅನುದಾನ ದೋರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿ ಶೇ.೧೦ ವಿವೇಚನಾರ್ಥಿನ ಅನುದಾನ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಪಂಚಾಯಿತೆಯು ನಿವೇಶನ, ಕಟ್ಟಡ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಉದ್ಯೋಗ, ಹಬ್ಬ, ಜಾತ್ರೆ, ಮನರಂಜನ ಹಾಗೂ ವಾಹನ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಹಾಗೂ ಬಸೋನಿಲ್ಲಾಣಿ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಗಾಡಿ ನಿಲ್ಲಾಣಿಗಳಿಂದ ಸುಂಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯು ಗ್ರಾಮಲ್ಕಣಗಳಿನಲ್ಲಿ, ರೂ. ೧೨,೦೦೦ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವಿರುವ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮ ಕೈಗೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆಗಾರಿಕೆ, ಲಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಕೆನಿಷ್ಟ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಸಭೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿರ ಪಂಚಾಯತ್ರೆ ರಾಜ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಯ ನಂತರವೂ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಕನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ ಇಲ್ಲಿ : ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಾಧಾರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರ್ಕಾರವು ಇಲ್ಲಿರಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನರು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್, ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಂಡಳ ಪಂಚಾಯಿತಿ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿಯು ಇಲ್ಲಿರಲ್ಲಿ ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು.

ಮಂಡಳ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು : ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ, ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು, ಹಿಂದುಜಿದ ವರ್ಗದವರ ಕಲ್ಲಾಣ, ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆ-ಸೇತುವೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ

ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾಗಿದ್ದು, ಎಂಟಿಂದ ೧೨,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೂಂದು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತ್ಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ ೪೦೦ ಜನರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಆಯ್ದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ೨೦ ರಿಂದ ೩೦ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದು, ಉಪಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಹಾಗೂ ಉಪಪ್ರಧಾನರಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ : ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಇದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳ ರಚನೆ, ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಘಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡುವುದು ಇದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತ್ಯ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಮಾಡಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚೆ, ಅಹಂ ಘಲಾನುಭವಿಗಳ ಆಯ್ದು ಹಾಗೂ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಕಡ್ಡಾಯ ನಿಯಮವಿದೆ. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ವಯಸ್ಸು ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಹಂ ಘಲಾನುಭವಿಯನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅಹಂರಿಗೆ ಮನೆ ನೀಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ : ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸೇತುವೆಯಾಗಿರುವ ಇದು ತಾಲೂಕಿನ ಚುನಾಯಿತ ಶಾಸಕರು, ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತ್ಯ ಪ್ರಧಾನರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವ್ಯವಸಾಯ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಹಾಗೂ ಇತರರನ್ನು ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತಾಲೂಕಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನಾ ಕಾಣಿಸಿದೆ ತಾಲೂಕು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆ ರೂಪವೇ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್, ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯತ್, ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್, ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಎಂಬ ಮೂರು ಹಂತದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈಗ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಗ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿವೆ. ಇಗ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ಸದಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕಾರಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಪರಿವೇಶಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿಗಿದೆ. ಏವಿದ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯದಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅಧಿಕಾರ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗಿದೆ. ಯೂರ್ಕುಮಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ರ ರಾಜ್ ಕಾರ್ಯ (ರೆಎಂ) : ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯಯನ್ನು ರೆಎಂಇರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಈ ಮೇರಲು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತ್, ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿಗಳ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತ್ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತ್‌ಗಳ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದವು. ಸಂಪಿಧಾನದ ಒಳನೆಯ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಂತರ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದರುವ ಈ ಕಾರ್ಯಯನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳನ್ನು ಬಲಿಷ್ಠಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತ್‌ಗೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಅನುದಾನ ನೀಡಲಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಬಳಸದೆ, ನೀರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರೆಎಂಇರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತ್‌ಗಳು ಅಸಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ರೆಎಂಇರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಹೊನೆಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳೂ ನಡೆದವು. ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತ್‌ಗಳಿಗೆ ರೆಎಂಇರ ಮಾರ್ಕೆಟನಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆದವು. ಪ್ರತಿ ೧೦,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತ್ ಪ್ರತಿ ೪೦,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಆಯ್ದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಐದು ವರ್ಷ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಟ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಶೇ. (೨೩+೨೨) ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಲೋಕಸಭಾ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು ಆಯ್ದು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮತದಾರರಾಗಿ ನೋಂದಣಿಗೊಂಡಿರುವ ಲೋಕಸಭೆ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತ್ಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಕ್ರೀಯಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಆರ್ಥಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದ್ದು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಆಯ್ದುಯಲ್ಲಿ ಪ.ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪ.ಪಂಗಡ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಮೀಸಲಾತಿ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತ್ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತ್ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ.

೨೦೦೯ರ ಮಾರ್ಕೆಟ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂವತ್ತೊಂದು ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತ್‌ಗಳ ವಿವರ : ೧. ಅಡಗೂರು(ರೆ), ೨. ಹೊಸಗ್ರಹಾರ(ರೆಜಿ), ೩. ಹಂಪಾಪುರ(ರೆಲ್), ೪. ಕಗ್ಗರೆ(ರೆಲ್), ೫. ತಿಪ್ಪರು(ರೆಲ್), ೬. ಲಾಳದೇವನಹಳ್ಳಿ(ರೆಜಿ), ೭. ಬ್ಯಾಡರಹಳ್ಳಿ(೨೦), ೮. ನರಚನಹಳ್ಳಿ(ರೆಜಿ), ೯. ಕೆಸೂರು(ರೆಲ್), ೧೦. ಮಾವತ್ತಾರು(ರೆಜಿ), ೧೧. ಹೊಸಕೋಟೆ(ರೆಲ್),

೧೭. ಕುಪ್ಪೆಹಂತ(೧೪), ೧೯. ಹಳೆಯೂರು(೨೨), ೨೪. ಹನಸೋಗೆ(೧೪),
 ೨೫. ಚನ್ನೆಂಗೆರೆ(೧೬), ೨೬. ಹೊನ್ನೇನಹಳ್ಳಿ (೨೦), ೨೭. ಅಂಕನಹಳ್ಳಿ(೧೧),
 ೨೮. ತಂಡೆ(೧೮), ೨೯. ಕಪೂರಹಳ್ಳಿ(೧೬), ೨೩. ಮಿಲೆ(೧೮),
 ೨೧. ಗಂಧನಹಳ್ಳಿ(೧೬), ೨೨. ಲಕ್ಕೀಪುರ(೧೬), ೨೩. ಮೇಲೂರು(೧೪),
 ೨೪. ಮುಂಜನಹಳ್ಳಿ(೧೫), ೨೫. ಭೇರ್ಗ(೧೮), ೨೬. ಡೋರ್ವಹಳ್ಳಿ(೧೮),
 ೨೭. ಹರದನಹಳ್ಳಿ(೧೮), ೨೮. ಹೆಬ್ಬಾಳು(೧೪), ೨೯. ಚಂದಗಾಲು(೧೫)
 ೨೦. ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ(೨೦), ಹಾಗೂ ೨೧. ಮಾಯಿಗೌಡನಹಳ್ಳಿ(೨೦). ಕಂಸದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ
 ಅಂಗಳು ಆಯಾ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತ್ಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ಪುರಸಭೆ : ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪುರಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ
 ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 1932ರಲ್ಲಿ ಎಂ. ಎಸ್. ದೇವೋಜೀರಾವ್
 ಆಯ್ದ್ಯಯಾದರು. 1926ರಲ್ಲಿ ಹೊಸನಗರ ನಿರ್ಮಾಣಾ ಸಮಿತಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಿತಿ
 1936ರಲ್ಲಿ ಪುರಸಭೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಯಿತು. ವೈ. ವಿ. ಗುಂಡೂರಾವ್
 ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

೧೯೨೫ರಿಂದ ೧೯೭೯ರವರೆಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಮಿತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ
 ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೭೯ರ ವರೆಗೆ ತಹಸೀಲ್‌ರ್ದಾರ್
 ಅಧ್ಯವಾ ಹಿರಿಯ ಕಂದಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಬುನಾಯಿತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ೧೯೬೯ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಳೆ
 ಬಸವರಾಜಪ್ಪ ಆಯ್ದ್ಯಯಾದರು. ಮೊದಲು ೧೫ ವಾರ್ಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಇದರಲ್ಲಿ
 ಪ್ರಸ್ತುತ ಲಿಂಗಾಂಗಳಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪುರಸಭೆ ಆಡಳಿತಕ್ಕೂಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಪಟ್ಟಣವಿಂದು
 ಯೋಜನಾ ತಜ್ಜ್ಞ ಕುಬಿಂಗಲ್ ನಕ್ಷೆಯಿಂತೆ ಉರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಜನಸಂಖ್ಯೆ
 ಏರಿದಂತೆ ಬಡಾವಣೆಗಳೂ ತಲೆಯೆತ್ತಿವೆ.

ಸರ್ಕಾರದ ಇತರ ಸೇವಾ ಯೋಜನೆಗಳು

ಭೂಮಿಯೋಜನೆ : ತಾಲೂಕು ಕಬ್ಬೇರಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸುವ ‘ಭೂಮಿ’
 ಯೋಜನೆ ಜಾರಿಗೊಂಡಿದ್ದು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮೂಲಕ ರೈತರು ಭೂದಾಖಿಲೆ (ಪಾಸೆ)
 ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಜೆಂಟ ನೀಡಿ ಶುಲ್ಕ ಪಾವತಿಸಿ ಭೂದಾಖಿಲೆಯನ್ನು ಗಣಕೀಕೃತ
 ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಧಾಪ್ಯ / ವಿಧವಾ ವೇತನ : ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಜೀವನ
 ನಿರವಹಣೆಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಎರಡುನೂರು ರೂ.೫೫ನ್ನು ಮಾಸಿಕವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.
 ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೪,೨೧೬ ಜನ ವಿಧವಾ ವೇತನವನ್ನು ಹಾಗೂ ೪೪೦೫ ಮಂದಿ
 ವ್ಯಾಧಾಪ್ಯ ವೇತನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ೨೦೦೯-೨೦೧೦ರಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸ್ತ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಡಿ.
 ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿರವರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ೫೦೦ ರೂ.೫೫ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

అంగవికలరిగే మాసిక వేతన : తాలూకిన అంగవికల వ్యక్తిగణిగే మాసిక 100 రూ.గళన్న నీడలాగుత్తిదే. తాలూకినల్లి 110 మంది అంగవికలరు వేతన పడేయుత్తిద్దారే. ఇదన్న 100 రూ.గళిగే హెజ్చిసలాగిదే.

ఆశ్రయమనే : వాసమాడలు నేలి సూరు ఇల్లడ ఆధ్యాత్మికవాగి, సామాజికవాగి హిందులిద వగటగణిగే సకార ఆశ్రయ యోజనెయల్లి మనే నిమిసి నీడుత్తే 100-102 రైల్లి ఆశ్రయ యోజనెయడి తాలూకినల్లి 102 మనెగళన్న డా. అంచేష్టర్ యోజనెయల్లి 11 మనెగళన్న మత్త ఇందిరా ఆవాస యోజనెయల్లి 111 మనెగళన్న నిమిసి హంచలాగిదే.

శోళవే బావిగళు : 100 రైల్లి 11 శోళవే బావిగళన్న శోరెయలాగిదే. తాలూకినల్లి ఒట్టు 11 శోళవేబావిగళవే. శోళవే నీరు సరబరాజు యోజనె హాగూ సణ్ణ నీరు సరబరాజు యోజనెగళ మూలక కుడియువ నీరు సరబరాజు మాడలాగుత్తదే.

శోళచె నిమూలన యోజనే : ఈ యోజనెయ వ్యాప్తిగే తాలూకినల్లి 11 మంది శోళచె ప్రదేశద జనరన్న తరలాగిద్దు అవరిగాగి 11 మనెగళన్న నిమాచణ మాడలాగిదే.

సీ శక్తి సంఘగళు : తాలూకినల్లి 1110 సీశక్తి స్ఫ్సహాయ సంఘగళు ఇద్దు, వీలిఖిల మంది పరితీష్ట జాతి మహిళేయరు, 110 మంది పరితీష్ట పంగడదవరిద్దు ఒట్టు మహిళేయరు 11,112 జనరిద్దారే. ఒట్టు రూ. 1111.11 లక్ష లుళితాయ మాడిద్దారే. సాల పడేద సంఘగళు 110 మాత్ర. (100 ర మాజిస్ అంత్యక్ష) 100 ర మాజోస్ అంత్యక్ష తాలూకినల్లిద్దు 111 సీ శక్తి సంఘగళల్లి 112 లుళిల సదస్యరిద్దు, ఇదు 11 లుళి మంది పరితీష్ట జాతి, 111 మంది పరితీష్ట పంగడక్కు సేరిద మహిళేయరిద్దరు. ఈ సంఘగళింద ఒట్టు 1111.11 సావిర రూ లేవణి సంగ్రహవాగిద్దు, 11 లుళి సంఘగళు 1111.11 సావిర రూ.గళన్న సాలవాగి పడేదిద్దవు.

సంఘ సంస్థగళు: తాలూకినల్లి 112 యువక మండలి హగూ 11 యువతి మండలిగళివే. 11 హవ్వాసి సంఘగళివే. 100 ర మాజిస్ అంత్యక్ష తాలూకినల్లి 111 యువక మండలి, 11 యువతి మండల హగూ 11 హవ్వాసి కలా తండగళిద్దవు. 100 ర మాజోస్ అంత్యక్ష ఈ యోజనెయడి తాలూకిన 111 మంది పలానుభవిగళిద్దరు. జనన సురక్ష యోజనెయల్లిన ఫలానుభవిగళ సంఖ్య 111.